

# CERCETĂRI PERIEGHETICE ÎN SUDUL MOLDOVEI

M. BRUDIU — GALAȚI

**C**ERCETĂRILE perieghetice făcute în ultimii ani au cuprins patru zone, care, din punct de vedere geografic, au fiecare un specific aparte (fig. 1).

*Zona A.* Una din aceste zone este latura dreaptă a văii Prutului inferior, mai precis porțiunea dintre Oancea și Galați. Din punct de vedere geomorfologic ne găsim — între Galați și Foltești — într-un vechi estuar al Prutului<sup>1</sup>, un golf din faza paleoeuxină, a

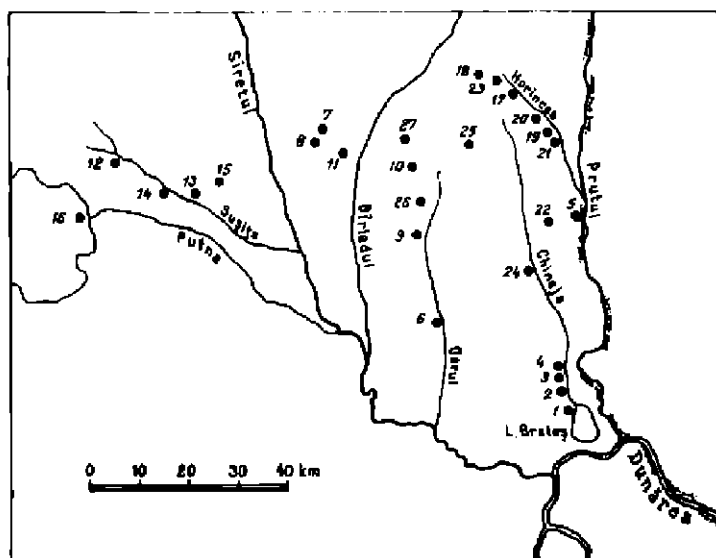


Fig. 1. — Harta cu localitățile în care s-au făcut cercetări

- |                        |                            |                 |
|------------------------|----------------------------|-----------------|
| 1. Vințori             | 10. Cerțești               | 19. Gănești     |
| 2. Tulucești           | 11. Ircasa-Gohor           | 20. Comănești   |
| 3. Tâmbora             | 12. Cîmpuri                | 21. Cavadinesti |
| 4. Sivița              | 13. Muncelu-Srânceni       | 22. Roșcani     |
| 5. Oancea              | 14. Repedea-Srânceni       | 23. Săleni      |
| 6. C. Negri            | 15. Mîrluțioara-Pîrionesti | 24. Firipănești |
| 7. Coșijeni-Brăhășești | 16. Poiana-Vîncioaia       | 25. Rîdești     |
| 8. Brăhășești          | 17. Aldești                | 26. Brătuțeni   |
| 9. Mîndrești           | 18. Obîrșeni               | 27. Pochidia    |

<sup>1</sup> V. Tufescu, *Confluențele și formarea luncilor Siretului și Prutului*, în *Revista de geografie*, III, 1946, fasc. I, II, III, p. 95.

cuaternarului Mării Negre<sup>2</sup>. După retragerea apelor, Prutul a sculptat mai departe albia văii, rămânând pe latura dreaptă o terasă din vechiul fund, care a fost acoperită cu depozite de loess, groase uneori de peste 10 m. Această terasă prezintă cea mai mare importanță în cercetarea întreprinsă de noi, și ea poate fi urmărită de la Galați la Foltești, iar de aici se poate observa numai pe valea Chinejii, nu întotdeauna în mod continuu, până la Moscu. De la Foltești la Oancea, Prutul a mai lăsat în dreapta sa câțiva umeri din vechea albie, însă aceștia n-au întrunit întotdeauna calități suficiente pentru a oferi oamenilor în vremurile preistorice loc prielnic de așezare. În schimb, între Galați și Foltești condițiile naturale sînt cu mult mai bune, lucru cunoscut atît din cercetările arheologice anterioare, cit și din densitatea așezărilor omenești actuale. Din punct de vedere geografic, aici ne găsim la încrucișarea unor drumuri din diferite direcții. Astfel, legăturile cu Cîmpia Română se făceau pe valea Dunării și Cîmpia de jos a Covurluiului; cu ținuturile nord-pontice tot pe valea Dunării și Cîmpia Bugracului; cu Podișul Moldovenesc pe valea Prutului; cu colinele Tutovei pe valea Chinejii și a Covurluiului. Brateșul împreună cu bălțile sale, răsfirate altădată de la Tulucești la Foltești, asigurau oamenilor nu numai consumul de apă, dar și o parte din hrană — peștele. De aceea, comparînd Cîmpia Covurluiului, lipsită de surse de apă, cu această latură estică a ei, ne convingem că elementul preponderent al factorului biogeografic de aici — apa — a fost decisiv. Tot balta a compensat, în timpul iernilor, frigul din pustietățile Prutului, prin stuful abundent folosit pentru foc.

**Zona B.** A doua zonă pe care am cercetat-o este limita dintre zona de cîmpie și cea de dealuri<sup>3</sup>, din județul Galați. Cercetările anterioare au dovedit că în Cîmpia Covurluiului sursele de apă sînt puține și chiar astăzi densitatea așezărilor este mică. De aceea așezările vechi omenești le găsim suprapuse pe același loc, unde existau condiții naturale prielnice, în primul rînd apa. Este interesant cum, aici natura locului și-a selecționat locuitorii: cei care duceau o viață războinică și preferau promontoriile înalte sînt absenți, iar cei care prin caracterul pașnic al traiului lor preferau așezările deschise s-au suprapus pe același loc (Mîndrești).

Drumurile de acces la aceste așezări erau de două feluri: de-a lungul văilor, orientate în general nord-sud, care confluează în valea Siretului și a Bîrladului; sau transversale pe direcția dealurilor și văilor. Aceste din urmă căi de legătură sînt dovedite astăzi de «rupturile» în dealuri care se găsesc în preajma unor astfel de așezări. De exemplu, la Băncea, pe valea Chinejii sînt patru asemenea rupturi, care legau vatra așezărilor de aici cu așezările vecine contemporane. La fel și pe valea Covurluiului, la punctul Buzenchi — Lunca, se observă acest lucru provocat de aceleași cauze. Ele au rezultat din simplele drumuri bătute de oameni și turme, drumuri care ulterior au fost adîncite de torenți. Aceștia, ajungînd în straturile nisipoase ale levantinului, au provocat ruptura dealului.

**Zona C.** Tot în sudul Moldovei am cercetat parțial zona subcarpatică și montană din județul Vrancea. Epocile bogat documentate aici sînt: neoliticul tîrziu, prin cultura Cucutenii; bronzul, prin cultura Monteoru, și epoca dacică. Așezările din epoca neolitică și a bronzului se găsesc situate pe promontorii, «cetății», care străjuiesc perspectivele largi ale văilor în avale și în amonte.

**Zona D.** A patra zonă cercetată se situează în bazinul văii Horincei, sculptată în depozite aparținînd dacianului și levantinului<sup>4</sup>. Versantul vestic este o cuestă cu puternice izvoare care alimentează permanent pîrîul Horincei, ceea ce a făcut ca zona să fie populată

<sup>2</sup> I. Gh. Petrescu, *Delta Dunării*, în *Natura*, seria geologie-geografie, XVII, 1965, 3, p. 30.

28, p. 250.

<sup>3</sup> V. Mihăilescu, *Drumurile și cîmpiile României*, 1966, fig.

<sup>4</sup> *Monografia geografică a R.P.R.*, vol. I, geografic fizică, anexa VI și V. Mihăilescu, *op. cit.*, p. 208.

începînd din gravetianul final<sup>6</sup> și pînă în prezent. Această vale, care confluează cu bazinul inferior al Prutului, făcea legătura prin bazinul Jiravățului și al Birladului cu Podișul Central Moldovenesc.

Din punct de vedere arheologic, prima și a patra zonă au fost cercetate în cadrul unor itinerarii mai lungi în fostul județ Covurlui, de către prof. Petrescu-Dimbovița<sup>6</sup>, începînd din 1939, iar în 1949—1951 d-sa a efectuat cercetări în două așezări: Stoicani și Foltești.

La numărul așezărilor descoperite anterior s-au adăugat altele identificate în timpul săpăturilor din 1949. Unele cercetări au fost făcute și de I. T. Dragomir<sup>7</sup>. După o cercetare pas cu pas a terenului, am reușit să descoperim în aceleași zone alte cîteva așezări, care vor contribui la cunoașterea densității locuirilor omenești în diferite epoci.

La condițiile generale de ordin geografic, mai trebuie să adăugăm pe cele locale, de ordin topografic, care însă, fiind specifice fiecărei așezări, le vom expune cu prilejul prezentării lor.

## Zona A

1. *Vînători* (jud. Galați). Pe terenul comunei Vînători, la locul numit La Jolică, se găsesc mai multe așezări omenești străvechi, situate pe podul terasei inferioare din apropierea Brateșului. Terasa este fragmentată în opt porțiuni de torenși cu direcția vest-est, porțiuni care au devenit în diferite epoci vetre ale mai multor așezări preistorice. Fragmentul de terasă dinspre nord, avînd o poziție mai înaintată spre est și fiind bine izolat, a avut rolul de cetățuie. În general aceste așezări sînt bine conservate, cu excepția celor de la vest de cetățuie, care sînt măcinate de torenși chiar în prezent. Avînd în vedere calitățile ospitaliere ale acestui loc, apărut de vînt dinspre nord, bună expunere la soare, în imediata apropiere a lacului Brateș, cu bune calități de apărare, ne putem explica această locuire îndelungată începînd cu epoca bronzului timpuriu și pînă în secolul al X-lea c. n. Cele mai vechi dovezi arheologice de pe cetățuie aparțin începutului epocii bronzului—Foltești II<sup>8</sup> (fig. 2/1—5).

În cinci din acele «incinte» create de torenși în terasa inferioară, situate la vest și sud de cetățuie, am cules fragmente ceramice de la sfîrșitul epocii bronzului. Materialul ceramic are decor incizat alcătuit din linii paralele și puncte (fig. 3/1—9). Peste așezările din epoca bronzului, după materialul ceramic, s-a constatat că a fost o intensă locuire în Hallstatt-ul mijlociu (cultura Basarabi) (fig. 4/5—11 și fig. 6/5—12). Locuirea hallstattiană a ocupat și cetățuia. Pe dealul Admeraru, situat la nord de marele complex de așezări din epoca bronzului, se găsesc fragmente ceramice aparținînd culturii Dridu.

Pe hotarul dintre Vînători și Tulucești se găsesc în mod sporadic fragmente specifice culturii Dridu (fig. 7/1—3; 6—8).

2. *Tulucești* (jud. Galați). În vatra satului, pe terasa inferioară, la vest de gară se găsesc fragmente ceramice hallstattiene (fig. 4/1 și fig. 8/12—16).

<sup>6</sup> Cercetări făcute de autor în 1968.

<sup>7</sup> M. Petrescu-Dimbovița, *Arheologische Forschungsreise im Bezirk Covurlui*, in *Dacia*, VII—VIII, 1937—1940, p. 427—446; idem, *Căldările de cercetare arheologică în județul Covurlui*, extras din revista *Orizonturi*, III, 1941; idem, *Cetățuia de la Stoicani*, in *Materiale*, I.

<sup>8</sup> I. T. Dragomir, *Săpături arheologice la Tg. Borești*, in *Dacia*, I, 1967, p. 48—50.

<sup>9</sup> M. Florescu, *Contribuții la problema începutului epocii bronzului*, in *Arheologia Moldovei*, II—III, 1964, fig. 4, p. 2—3, 8—10.

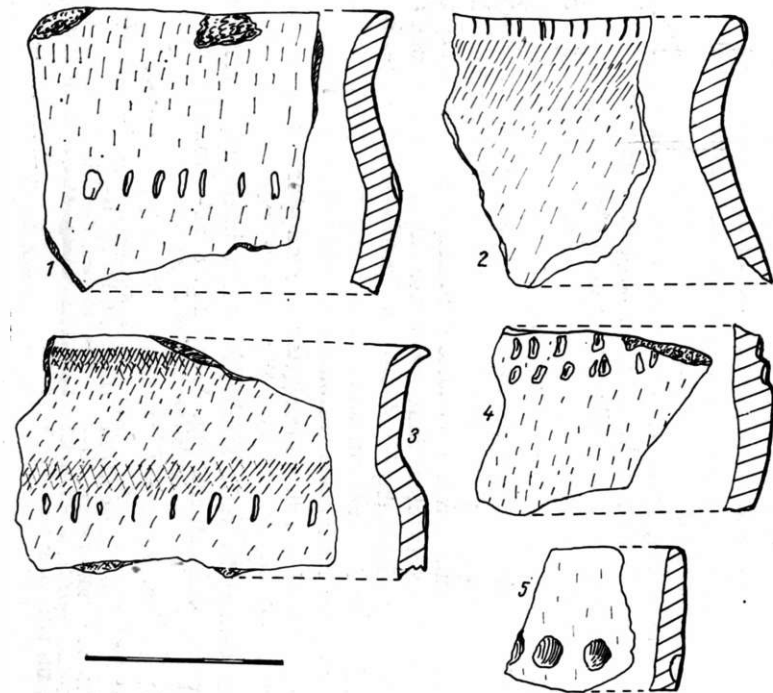


Fig. 2. — Vinători. 1–5, Cetățuie.

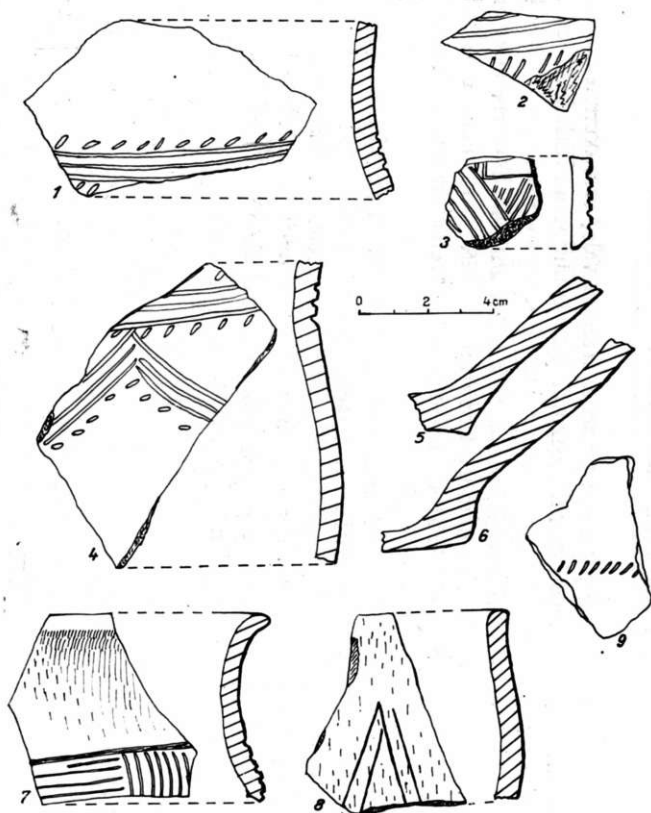


Fig. 3. — Vinători. 1–9, fragmente ceramice de la sfârșitul epocii bronzului.

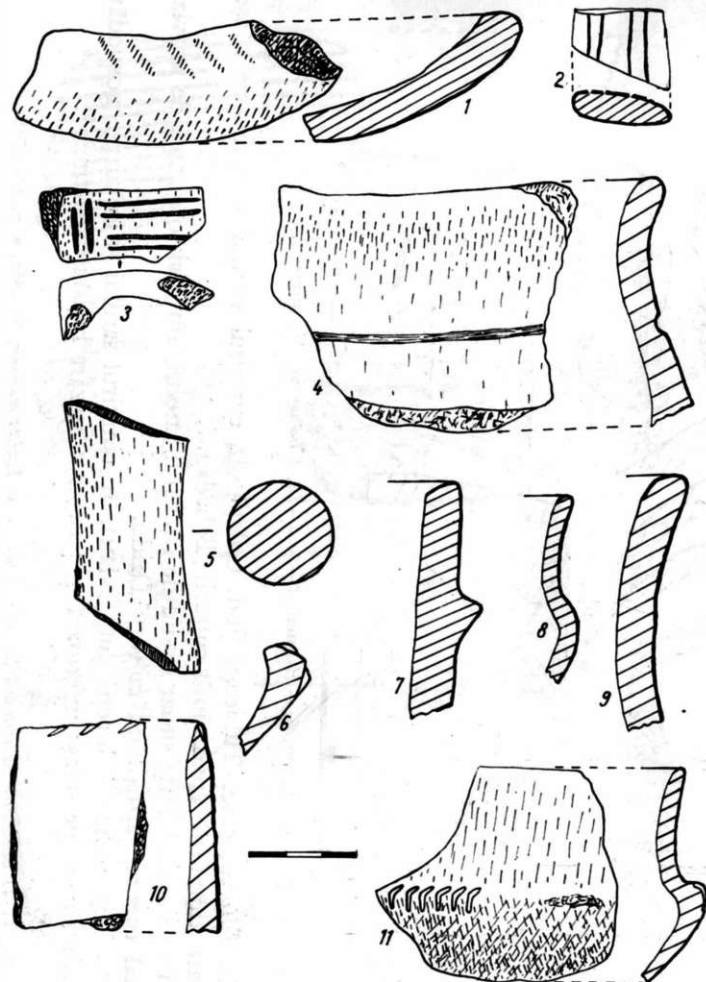


Fig. 4. — Hallstatt. 1, Tulcești; 2–4, 6–11, Vinători; 5, obiect de marmură.

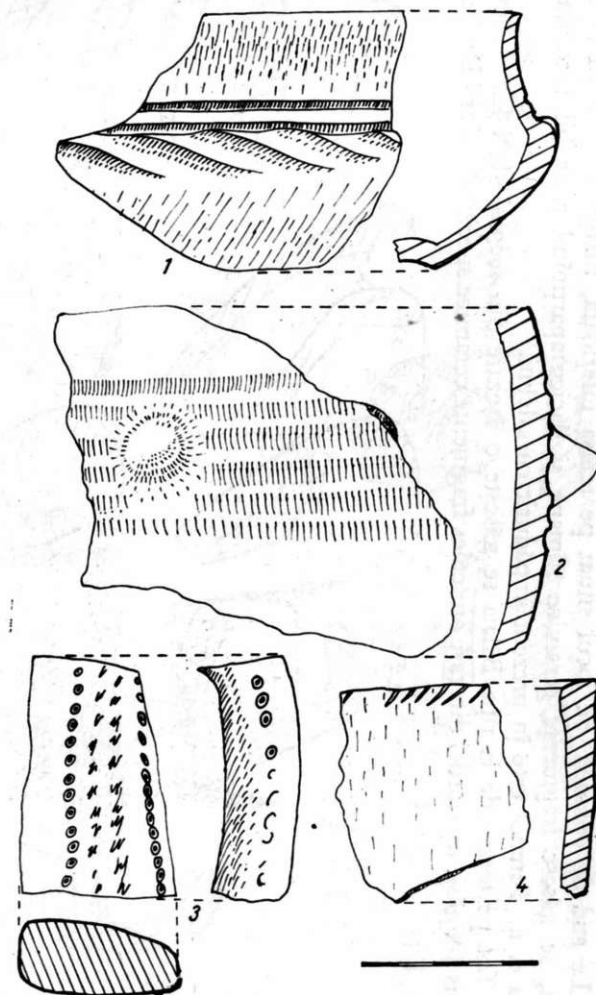


Fig. 5. — Hallstatt: 1–4, Vinători.

La sud de comună, pe locul situat pe terasa inferioară, mărginită la nord de râpa Bălaia, se găsesc fragmente ceramice romane și dacice aparținând probabil secolului al III-lea e. n. Terenul este în prezent împădurit cu salcimi.

Tot pe terasa de la râpa Bălaia se găsește o așezare din secolul al X-lea. În malul deschis s-a găsit un bordei din care am cules fragmente ceramice specifice culturii Dridu.

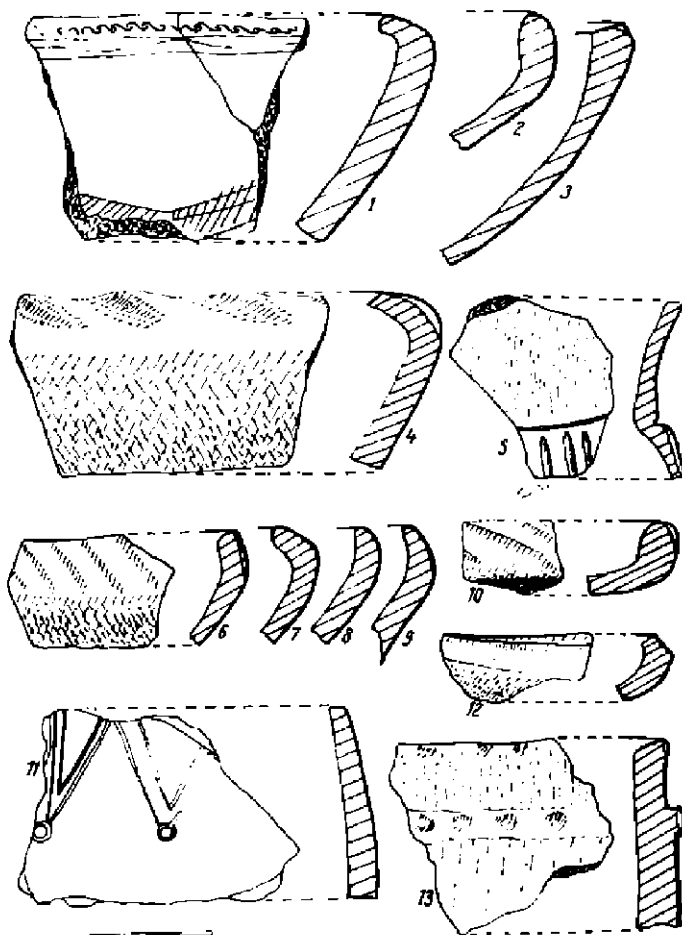


Fig. 6. — Hallstatt. 1-3, Vindori; 4, 13, Mîndrești.

3. *Tătarca*, com. Tulucești (jud. Galați). În cimitirul satului Tătarca este o așezare Hallstatt timpurie aparținând culturii Babadag.

La punctul lutărie situat la sud de cimitirul satului, am găsit o groapă de provizii cu material ceramic aparținând culturii Dridu.

4. *Sivița*, com. Tulucești (jud. Galați). În cimitirul satului și în curțile gospodăriilor apropiate situate pe terasa inferioară se găsește o așezare hallstattiană târzie<sup>9</sup>.

<sup>9</sup> M. Brudiu, *O descoperire hallstattiană în sudul Moldovei*, în *Revista muzeelor*, V, 1968, 4, p. 344-345.

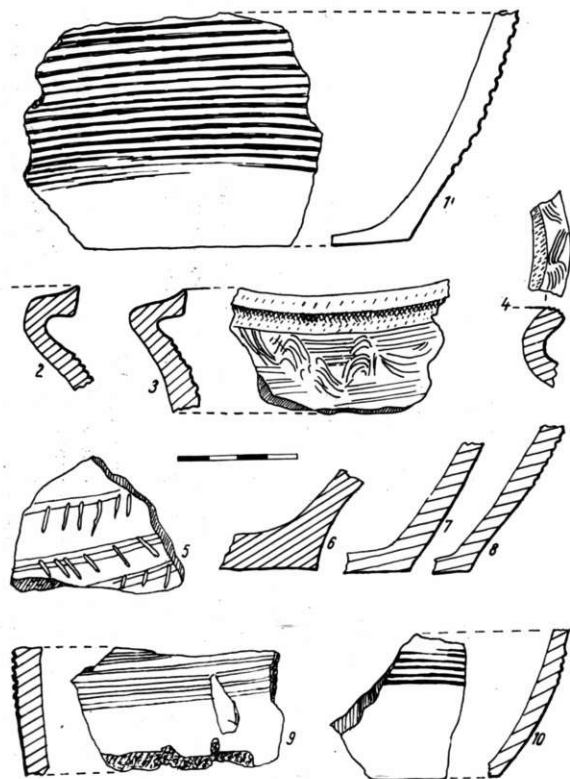


Fig. 7. — Cultura Dridu. 1–3, 6–8, *Vinători*; 10, *Brăbăștei*, Piriul Hanului; 4, 5, 9, *Coșițeni*.

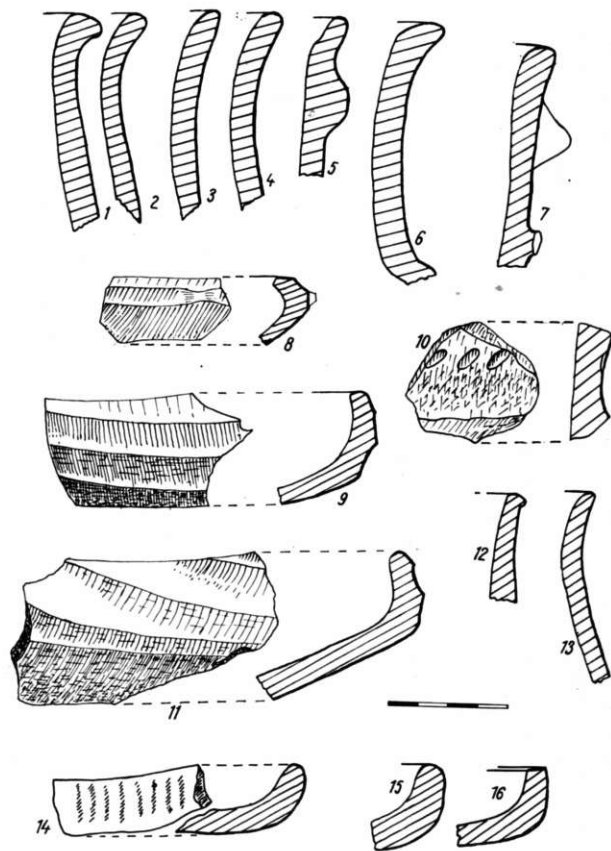


Fig. 8. — Hallstatt. 1–7, *Vinători*; 8, 10, *Brăbăștei*, Piriul Hanului, 9, 11, *Brăbăștei*, la sud de școală; 12–16, *Tulucești*, vatra satului.

5. *Oancea* (jud. Galați). Pe valea piriului Oancei, la vest de comună, la locul numit Birca, se găsesc fragmente ceramice lucrate la mină și la roată, specifice secolului al III-lea e. n.

6. *C. Negri* (jud. Galați). Pe valea Gologanului, la nord de sat în via lui Petrache Baltă, se găsesc fragmente ceramice specifice secolului al IV-lea e. n. Terenul este puțin în pantă de la vest la est.

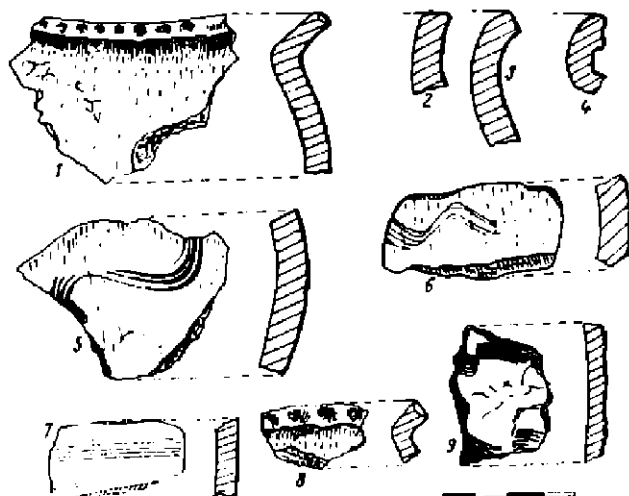


Fig. 9. — Faza Proto-Dridu. 1—6, 9, Gabor Irrasa; 7, 8, Cosîteni.

## Zona B

7. *Cosîteni*, com. Brăhășești (jud. Galați). În partea de nord a satului Cosîteni am identificat urme de locuire din mai multe epoci. În apropierea acestui loc sînt puternice izvoare. Pe panta puțin înclinată — un rest dintr-un con de dejecție mai vechi — am aflat fragmente ceramice caracteristice, prin pasta cu pleavă, neoliticului timpuriu.

Pe pantă, la nord-vest de prima așezare, se găsesc fragmente ceramice de culoare cenușie de la vase cu buza evazată specifice secolului al III-lea e. n. (fig. 10/4—7, 9—13).

În partea de nord a satului am găsit fragmente ceramice lucrate la roată, avînd pe ea decorul vălurit sau alveolat, specific secolului al IX-lea e. n. Am găsit de asemenea și fragmente ceramice cu striatțiuni paralele, care atestă o așezare din secolul al X-lea e. n. (fig. 7/4, 5).

8. *Brăhășești* (jud. Galați). În partea de sud a comunei se formează din mai multe izvoare, pe versantul vestic, piriul Hanului. La sud de acesta am găsit fragmente ceramice aparținînd neoliticului timpuriu, bronzului, Hallstatt-ului, epocii dacice și secolului al X-lea e. n. (fig. 7/10 și fig. 8/8,10).

În partea de nord a satului, la gura văii Boului (200 m sud de școala generală), se găsesc fragmente ceramice hallstattiene (fig. 8/9, 11). Pe șoseaua care duce la primăria din Brăhășești, în malul șanțului, la Petru Ignat și Gh. Popa, se observă urmele unor bordeie din care apar fragmente ceramice geto-dace, lucrate la mină și la roată. După stîlpul închis al acestora din urmă, ele aparțin secolelor III—II î. e. n.



Tot pe locul aşezării hallstattiene de la sud de şcoală, se găseşte suprapusă o aşezare din secolul al IV-lea e. n.

Lângă cetatea de la Brăhăşeşti<sup>10</sup>, situată pe dealul de la confluenţa piraiei Zăletin şi Berheci la piciorul pantei de est se găsesc fragmente ceramice din secolul al IV-lea e. n.

9. *Mîndreşti* (jud. Galaţi). La nord de această comună, la confluenţa dintre valea Geruşici cu valea Gerului, pe locul unde au fost instalate coşarele C. A. P.-ului, se găsesc

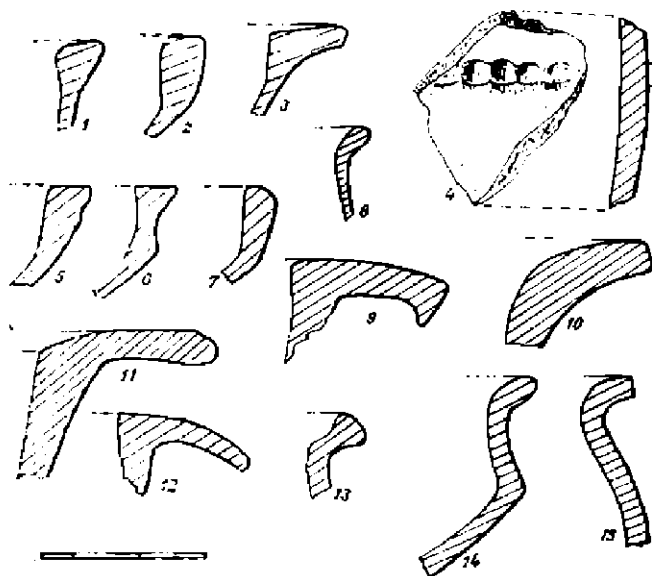


Fig. 10. — Secolele III-IV e.n. 1-3, 8, *Munala*; 4-7, 9-13, *Conişeni-Brădăreşti*; 14-15, *Gîrbod*.

numeroase fragmente ceramice, aparţinînd unor epoci diferite. Cele mai vechi dovezi arheologice aparţin culturii Noua şi provin de la borcane cu briu continuu dispus imediat sub marginea buzei (fig. 14/2, 5). Tot pe locul unde se găseşte aşezarea Noua, se întîlnesc şi fragmente ceramice hallstattiene. După structura pastei ele aparţin probabil perioadei mijlocii a Hallstatt-ului (fig. 6/4, 13). Tot în aşezarea de aici au mai apărut fragmente ceramice care pot fi atribuite epocii daco-romane. Se mai întîlnesc de asemenea şi fragmente ceramice specifice culturii Dridu. Ele sînt de culoare cenuşie sau roşie, avînd striiaţiuni continui sau grupate în fascicule. Ultima locuire omenească datează din timpul feudalismului dezvoltat.

10. *Cerfeşti* (jud. Galaţi). La locul numit Poieni, situat pe creştetul dealului de la est de sat, este o mare aşezare Latène. Materialul ceramic este lucrat la mînă, întîlnindu-se numeroase torţi formate din proeminente.

Pe valea Bîrzotei, la vest de locul unde aceasta coteşte de la est la nord, lângă pădure, se găsesc în mod sporadic fragmente ceramice din pastă cimentoasă, specifice secolului al IV-lea e. n.

<sup>10</sup> M. Brudiu şi P. Pătilnea, *Contribuţii la istoria dacilor din sudul Moldovei*, manuscris depus pentru *Arheologia Moldovei*, VII (în pregătire).

11. *Ireasca*, com. Gohor (jud. Galați). În partea de nord a satului, la vest de punctul Izvoare, se găsesc fragmente ceramice specifice culturii Sintana de Mureș. În partea de sud-est a aceluiași punct se găsesc materiale ceramice specifice secolului al IX-lea e. n. aparținând fazei Proto-Dridu<sup>11</sup>. Acestea au ca ingredient cioburi pisate și provin de la borcane cu buza evazată și alveolară, uneori cu decor vârlurit pe ea (fig. 9/1—6, 9).

### Zona C

12. *Cîmpuri* (jud. Vrancea). În partea de nord a comunei, pe valea Babei, la punctul numit Formozești, am găsit o așezare neolitică cucuteniană. Materialul ceramic fiind foarte corodat și puțin semnificativ ca forme, nu putem preciza cărei faze îi aparține. Tot acolo se găsește o mare cantitate de așchii de gresie.

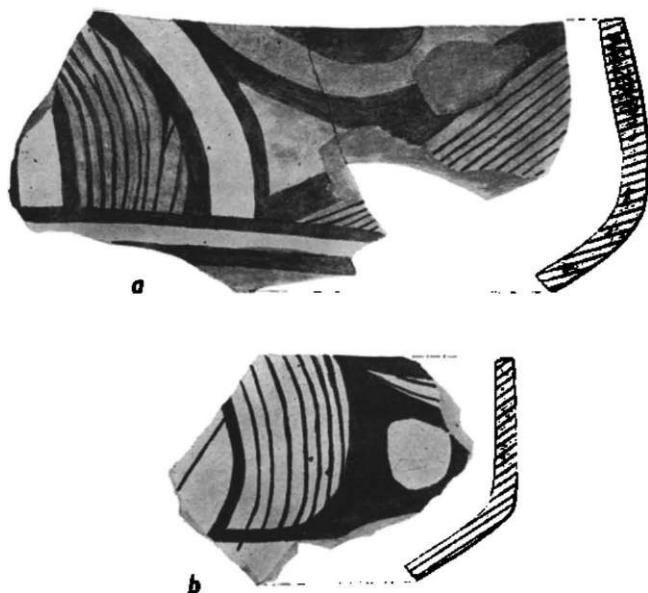


Fig. 11. — Neolitic. a, b, *Muncelu Străoani-Cetățuie*.

La sud de comună, la locul numit « la șantier », am găsit o așezare de tip Sintana de Mureș, situată pe terasa inferioară a Sușiței.

13. *Străoani* (jud. Vrancea). În partea de nord-est a satului Muncelu, se găsesc urme arheologice, aparținând unei așezări neolitice cucuteniene faza B (fig. 11/a, b). Locul se numește Cetățuie și este apărat de jur împrejur natural. Tot aici se mai găsesc fragmente ceramice aparținând culturii Monteoru faza 1C<sub>3</sub> și faza 1C<sub>2</sub> (fig. 12/1, 4—9).

În grădina lui Petrea Ioan se găsesc fragmente ceramice de tip Poienești (fig. 10/1—3, 8).

<sup>11</sup> 1. Nestor, *Les données archéologiques et le problème de la formation du peuple roumain*, in *Revue roumaine d'histoire*, 3, 1964, p. 404; Dan Gh. Teodor, *Contribuții la cunoașterea*

culturii Dridu pe teritoriul Moldovei, in *SCIV*, 19, 1968, 2, p. 228 și urm.

14. *Repedea*, com. Străoani (jud. Vrancea). Pe dreapta Sușiței, pe drumul care duce de la Repedea la Șerbănești, se găsește o cetățuie de tip Monteoru, bine apărută natural. Promontoriul respectiv este în prezent împădurit. Dimensiunile cetățuiei nu sînt prea mari, în schimb, așezarea se extinde spre vest dincolo de șanțul de apărare, care a devenit

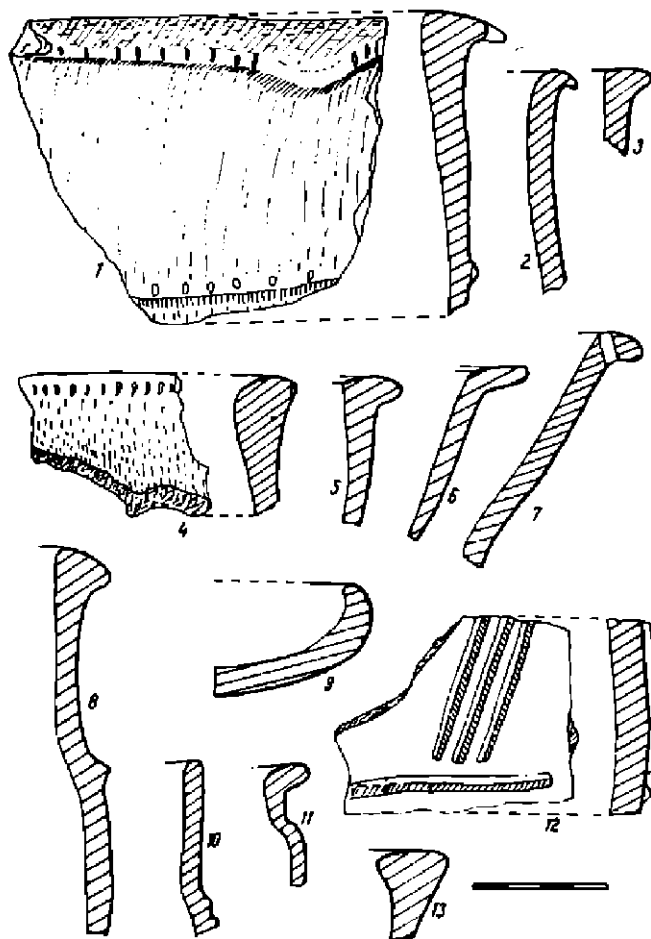


Fig. 12. — Bronz — Monteoru. 1, 4—9, *Muncelul Străoani*; 2, 3, 10—13, *Repedea*.

în zilele noastre drum de acces pe terasa superioară care desparte Sușița de Putna. După materialul ceramic cetățuia poate fi atribuită culturii Monteoru fazele IC<sub>3</sub> și IC<sub>2</sub> (fig. 12/2, 3, 10—13 și fig. 13/1—5).

În viile lui M. Bogatu și N. Robu am găsit puține fragmente ceramice aparținând secolelor IV—III î. e. n.

15. *Mîndășioara*, com. Fîționești (jud. Vrancea). În partea de sud a satului, pe dealul La viile domnești, se găsesc fragmente ceramice din epoca bronzului și numeroase așchii de silex și gresie glauconitică (fig. 13/6).

16. *Poiana*, com. Vrîncioaia (jud. Vrancea). În satul Poiana pe valea Putnei, la sud de podul dintre acest sat și com. Bîrsești, am descoperit o așezare de tip Poieniști.

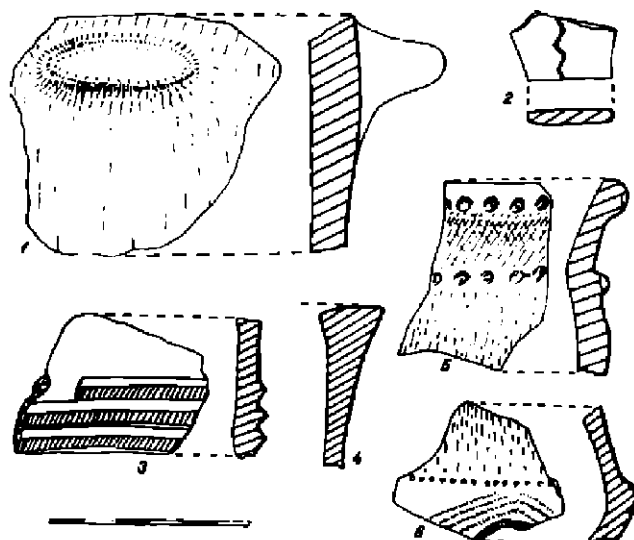


Fig. 13. — Bronz — Monteoru. 1–5, *Repedea-Strădăni*; 6, *Mîndrești*.

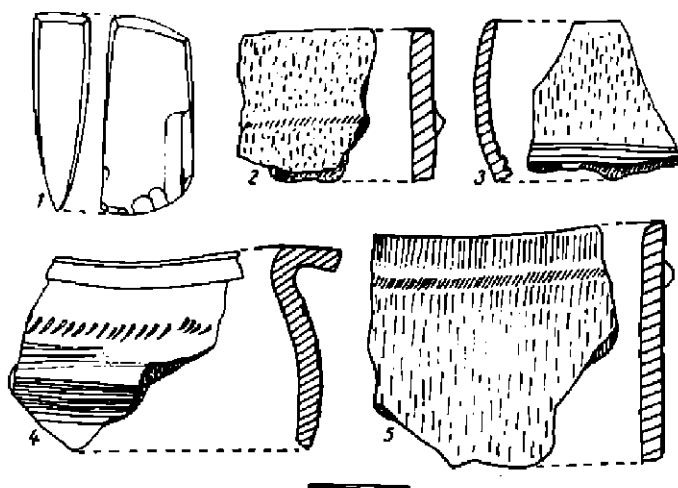


Fig. 14. — Topor de piatră neolitic. 1, *Muntele Repedea*; Noua. 2, 5, *Mîndrești*; Hallstatt. 3, *Tălcău*; Cukura Dridu. 4, *Mîndrești*.

Materialul ceramic este de culoare cenușie și formele sînt specifice acestei culturi. Se găsesc și puține fragmente de amfore romane.

## Zona D

17. *Aldești*, com. Berești — Meria (jud. Galați). La sud de sat, la locul numit Între piriie, în vilele lui Lazăr Ion și Nazarie Costică, se găsește o așezare de tip Cucuteni A. În partea de sud așezarea a avut un șanț de apărare.

În vatra satului, pe drumul care urcă spre școală, în curtea lui Ion Ilie se găsesc fragmente ceramice specifice secolului al IV-lea î. e. n. Tot la Aldești, la sud de sat, peste așezarea neolitică se găsește și o așezare din secolul al IV-lea e. n.

18. *Obârșeni*, com. Vinderei (jud. Vaslui). La vest de satul Obârșeni, la aproximativ 3 km este locul numit Cetățuie, după forma unui promontoriu situat într-o poziție de unde se vede spre sud o bună parte din bazinul Jiravățului. Cetățuia are o formă pătrată, bine delimitată prin versanți puternici, și un adânc șanț de apărare. Fragmentele ceramice, unele cu pictură, o atribuie culturii Cucuteni, faza A. Este cea mai puternică cetățuie cucuteniană din sudul Moldovei cunoscută până acum.

La vest de satul Obârșeni, la locul numit Izvorul rece, se găsesc fragmente ceramice de tip Poienești. Așezarea este parțial distrusă de câțiva torenți.

19. *Gănești*, com. Cavadinești (jud. Galați). În vatra satului Gănești, la locul numit La ripa stejarului, între doi torenți, se găsește un promontoriu care a fost locuit în epoca neolitică (cultura Cucuteni, faza A).

20. *Comănești*, com. Cavadinești (jud. Galați). La nord de satul Comănești, pe drumul care duce la Prodănești, pe dreapta se găsește un cenușar de tip Noua. Cea mai apropiată gospodărie este a lui C. Bogatu, situată la sud circa 100 m.

21. *Cavadinești* (jud. Galați). La confluența dintre piraiele Lișcov și Horincea, la sud de instalațiile zootehnice ale C. A. P.-ului, se găsesc, cinci cenușare de tip Noua. La grajdurile C. A. P., situate pe o limbă de deal pe partea stângă a văii Horincei, se află o așezare din secolul al IV-lea e. n.

22. *Roșcani*, com. Băneasa (jud. Galați). La școala din acest sat se găsește un vîrf de lance din bronz. Nu se cunoaște locul exact unde a fost găsit. Piesa are formă foliacee, prezintă un peduncul și o nervură mediană.

23. *Săseni*, com. Berești — Meria (jud. Galați). Pe dealul Clășan, în dreptul satului Săseni, spre vest, pe drumul care vine de la Berești, se găsesc fragmente ceramice și urne de bordeie din secolele IV—III î. e. n. Tot la vest de acest sat, în apropierea șoselei Berești — Puricani, la locul numit Ripa fagului se găsește de asemenea o așezare din secolele IV—III î. e. n.

24. *Ville*, com. Firțânești (jud. Galați). La est de gara Băleni, pe terasa văii Chinejii, la marginea livezii I. A. S. Ville, este o așezare de tip Sintana de Mureș.

25. *Rădești*, com. Bălăbănești (jud. Galați). La locul numit La Brăicești, în apropierea unui puternic izvor, se află o mare așezare din secolul al IV-lea e. n.

★

Cercetările perieghetice din ultimul timp, făcute în sudul Moldovei, ne-au dat posibilitatea să aducem unele date noi cu privire la caracterul etnic al populației secolului al IV-lea e. n. din această parte a țării. Cercetările noastre vin să întregască unele enunțuri făcute anterior<sup>12</sup>, să consolideze și se lărgească concluziile cercetătorilor care s-au ocupat în ultimul timp de această problemă<sup>13</sup>. Unele descoperiri similare anterioare aparțin Cîmpiei

<sup>12</sup> *Istoria României*, I, p. 687—688.

<sup>13</sup> C. Preda, *Săpăturile de la Alexandria*, în *Materiale*, VII, p. 213—214; Maria Comșa, *Sondejuri de la Smirlean*, în *SCIV*,

17, 1966, 2, p. 389 și urm.; Bucur Mitrea și Constantin Deculescu, *Unele descoperiri arheologice la Cursani r. Oltenița*, în *SCIV*, 17, 1966, 3, p. 537 și urm.

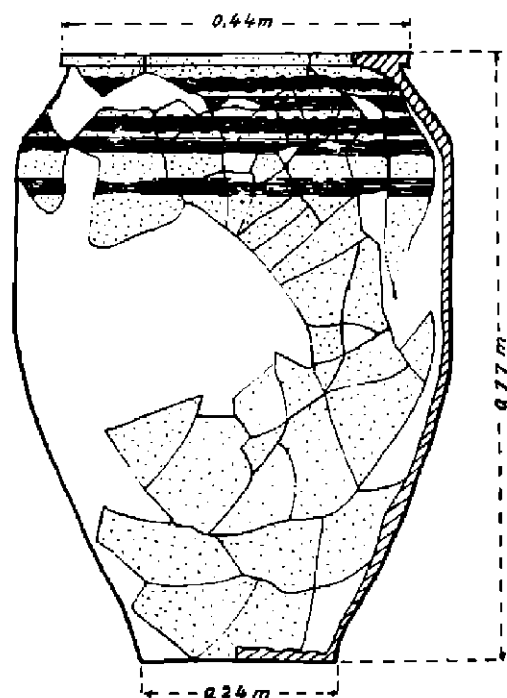


Fig. 15. — Sivița. Chiup.

Române, majoritatea situându-se în sudul sau estul Munteniei<sup>14</sup>, pe cînd în sudul Moldovei se cunosc pînă acum numai așezările de la Cavadinești și Berești<sup>15</sup>. Vom prezenta mai departe patru noi așezări din secolul al IV-lea e. n. în care amprenta elementului roman este dominantă.

La Sivița, com. Tulucești (jud. Galați), în grădina locuitorului Petrea Ion, a apărut o mare cantitate de fragmente ceramice. Acestea provin de la vase mari de provizie — chiupuri — precum și de la vase-borcan de dimensiuni mai mici, amfore și străchini. Din tot acest material a putut fi reconstituit un chiup (fig. 15). Vasul are buza orizontală, cu marginea inferioară puțin teșită iar cea exterioară profilată cu o canelură spre exterior. Pasta are culoarea roșie cu nuanțe de la cărămiziu-verzui la roșu închis, iar fundul este de culoare neagră cu pete galbene. Din punct de vedere ornamental întîlnim două zone, una pe umăr alcătuită din patru grupe, două formate din linii vălurite și două formate din linii paralele, și a doua pe suprafața cilindrică, formată dintr-un singur grup de linii paralele.

Din punct de vedere al tehnicii de realizare, credem că vasul a fost lucrat din trei părți care se disting bine în tectonica sa. Presupunerea noastră se întemeiază pe câteva fragmente ceramice arse, care provin tocmai de la o astfel de secțiune (fig. 16/3). Astfel, marginea care trebuia să se asambleze cu secțiunea următoare are o canelură pregătită pentru îmbucare. Alte fragmente ceramice apărute în același loc au culoarea cenușie și provin de la același tip de vase. Mai adăugăm și câteva funduri de strachină din pastă fină de culoare cenușie (fig. 17/5) și unele din pastă cenușie nisipoasă (fig. 17/6).

Tot împreună cu acest material ceramic a mai apărut și un fragment de fier de plug de tradiție romană. Această piesă reprezintă vîrfurile fierului de plug și se prezintă sub forma unui lame lenticulare în secțiune, cu partea activă rotundă (fig. 17/4).

O altă așezare tot din secolul al IV-lea e. n. a fost descoperită la Vinători (vezi nr. 1). Materialul conducător care ne face să ne oprim asupra așezării de aici este cel cu caracter dominant roman. Mai întîi este vorba de oale și borcane cu gîtul bine profilat, cu buza îngroșată spre exterior, teșită orizontal sau puțin canelată deasupra, care au în pastă caolin și nisip (fig. 18/2, 3; fig. 19/4). O altă categorie o formează vasele-chiup găsite

<sup>14</sup> M. Coma, *Sur la romanisation des territoires Nord-Danubiens aux III-IV siècles de n.e.*, în *Nouvelles études d'histoire*, III, București, 1965.

<sup>15</sup> I. T. Dragomir, *Săpăturile de la Cavadinești*, în *Material*, VI, p. 466 și *Material*, VII, p. 159; idem, *Săpături arheologice la Tg. Berești*, în *Danubius*, I, fig. 9/2.

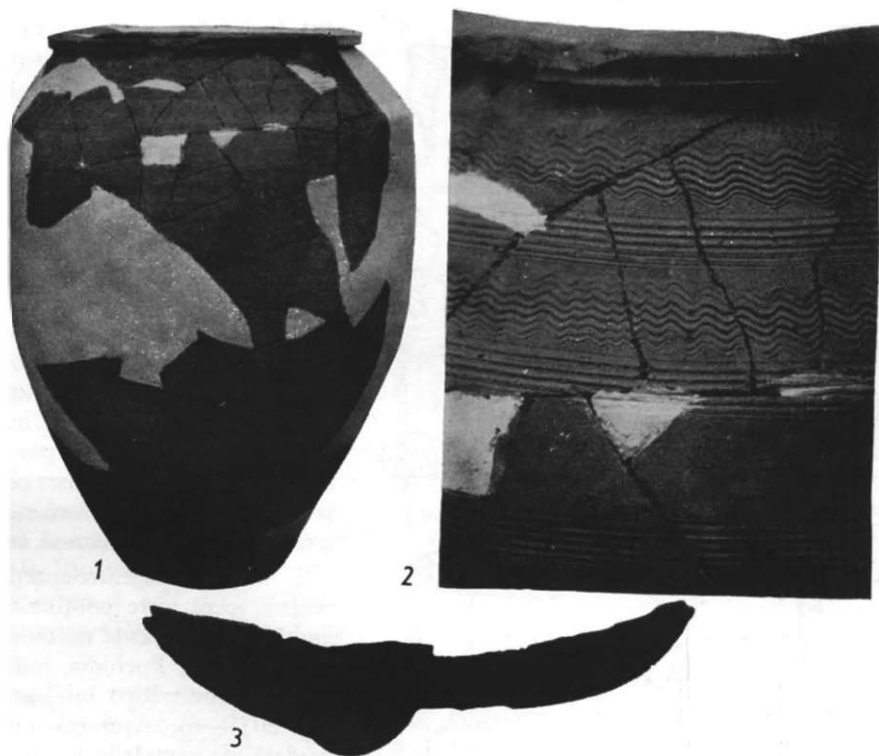


Fig. 16. — Sivița. 1, chiup; 2, detaliu de pe chiup; 3, fragment dintr-un chiup în lucru.

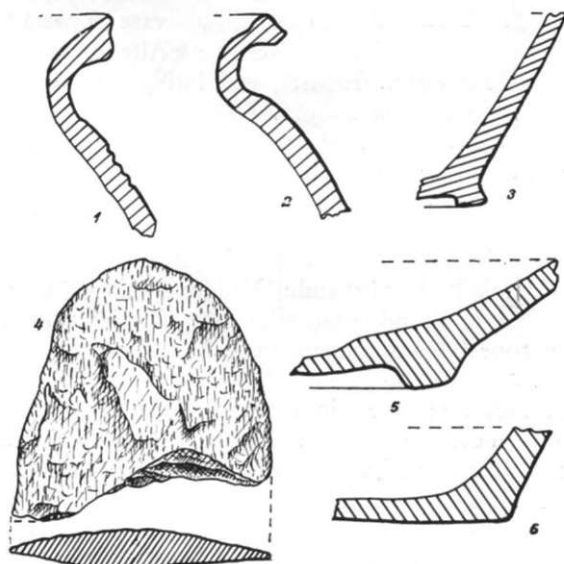


Fig. 17. — Sivița. 1-3, 5-6, materiale descoperite în așezarea din secolul al IV-lea e.n.; 4, fragment de fier de plug.

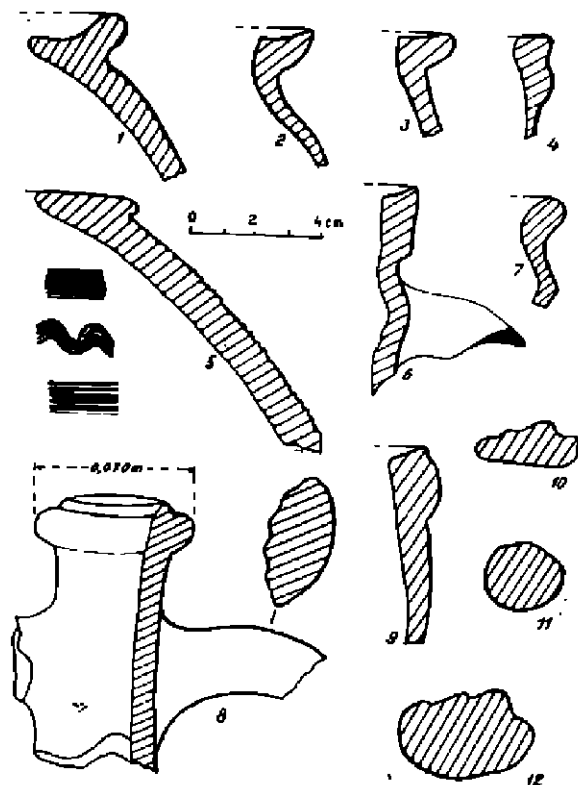


Fig. 18. - Vîndtori. 1-12, materiale ceramic din secolul al IV-lea e.n.

în pastă. În afară de aceste categorii de pastă, mai întîlnim numeroase fragmente ceramice de factură romană provenind de la amfore.

Cercetările de pînă acum privind secolul al IV-lea e. n. au pus în evidență un aspect important pentru procesul de formare a poporului român. Este vorba de discernerea elementelor specifice autohtonilor daco-romani din complexul Sintana de Mureș care se caracterizează printr-o pluralitate de etnii.

Cercetările mai vechi ale lui Vasile Părvan<sup>16</sup>, apoi mai recente ale lui Gr. Florescu<sup>17</sup> au arătat că părți din Cîmpia Română și sudul Moldovei au fost încorporate de către romani Moesiici inferioare, nu numai din necesități strategice, dar și în virtutea unor legături anterioare. Totodată aceste zone bogate constituiau și hinterlandul<sup>18</sup> pentru numeroasa armată romană din Dobrogea.

Cercetările arheologice recente vin să lămurească mai bine această situație. Dacă cercetările de pînă acum au evidențiat aportul băștinașilor daci la cultura Sintana de Mureș<sup>19</sup>, altele mai recente vin să arunce lumină asupra unei alte coordonate, anume aportul elementului roman la constituirea acestei culturi<sup>20</sup>.

sub formă fragmentară, care sînt de culoare cenușie cu mult nisip în pastă (fig. 18/1). Se mai găsește ceramică din pastă fină de culoare cenușie, provenind de la vase-borcan sau străchini cu buza dreaptă ușor evazată, însă înrodeauna rotunjită.

26. A treia așezare cu un caracter similar a fost găsită în comuna *Blînză*, satul Brărulești (jud. Galați). Ceramica din această așezare se poate clasifica astfel: 1) roșie fină cu lustru; 2) cenușie fină; 3) neagră sau cenușie, zgrunțuroasă. Din această ultimă categorie face parte și un fragment de chiup cu buza orizontală și masivă. Categoria vaselor-chiupuri este destul de numeroasă.

27. O altă așezare aparținînd tot acestui secol, care conține un mare număr de fragmente de chiupuri, se află la sud de Pochidia, jud. Vaslui, la locul numit Ripa lui Vasile Popa (fig. 20/1-6). Așezarea a fost degradată de terasările C. A. P.-ului. Materialul ceramic este format din vase cu pastă fină de culoare cenușie.

Alte categorii de vase conțin nisip

<sup>16</sup> V. Părvan, *Getica*, p. 626.

<sup>17</sup> Gr. Florescu, *Un nou document epigrafic referitor la teritoriul de la nordul Dunării moesice*, în *SCIV*, II, 1951, 2, p. 129.

<sup>18</sup> *Ibidem*, p. 134.

<sup>19</sup> I. Nestor, *op. cit.*, p. 388-389.

<sup>20</sup> M. Comșa, *op. cit.*; B. Mitrea și C. Deculețu, *op. cit.*; C. Preda, *op. cit.*; I. Ioniță, *Cultura Sintana de Mureș pe teritoriul României*, în *Arheologia Moldovei*, IV, p. 239.



Deși această regiune nu a fost provincie romană, totuși realitățile arheologice nu neagă un astfel de caracter al ei<sup>21</sup>. Dacă avem în vedere așezări ca cea de la Mugeni din Transilvania, unde caracterul provincial roman al ceramicii era dominant<sup>22</sup>, din care nu lipsesc chiupurile, a căror origine se găsește în epoca dacică, dar păstrate și în epoca romană<sup>23</sup>, nu ne vine greu să admitem aceeași realitate în Cimpia Română și în sudul Moldovei, unde avem de-a face în secolul al IV-lea e. n., sub Constantin cel Mare, cu un reviriment al romanității<sup>24</sup>.

Credem că este importantă pentru zona de care ne ocupăm identificarea la Vinători a unor materiale ce caracterizează cele două niveluri de la Smîrdan-Gălățui<sup>25</sup>, nivelul mai

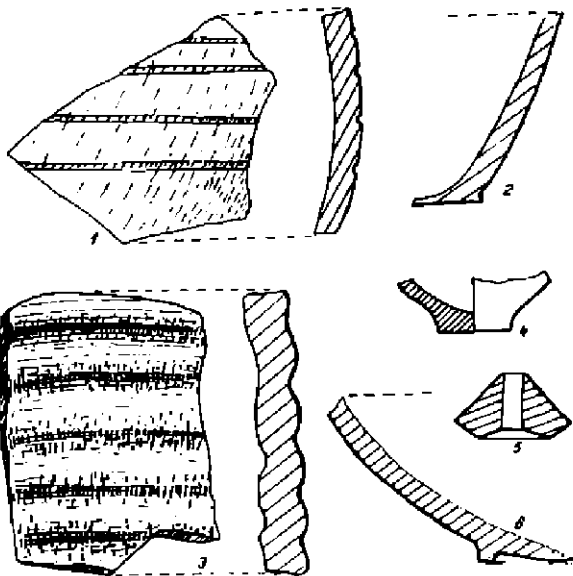


Fig. 19. — Sivița. 1-6, fragmente de ceramică romană.

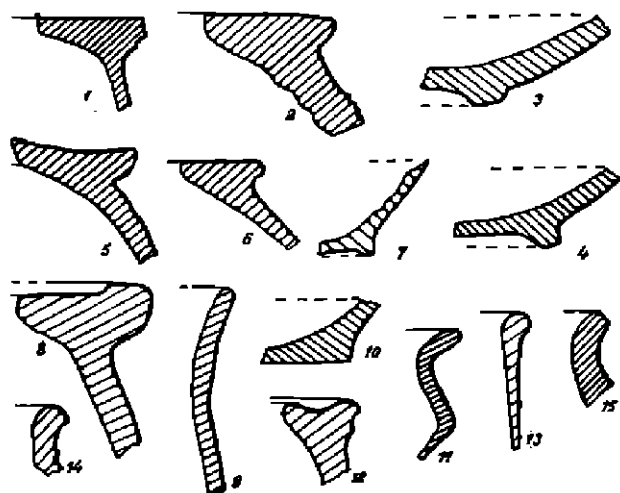


Fig. 20. — Profile specifice secolului al IV-lea e.n.: 1-6, Posidonia; 7-15, Brdutești.

vechi cu bordeie și nivelul mai nou cu locuințe de suprafață. Considerăm că nivelului mai nou, în care la Smîrdan s-au găsit fragmente de chiupuri, îi aparține și așezarea de la Sivița, unde am găsit aceleași materiale și fragmentul de fier de plug de tip roman. Un fier de plug asemănător s-a găsit într-o locuință puțin mai târzie de la Garvăn-Dinogetia<sup>26</sup>. După cercetări mai recente<sup>27</sup>, fierul de plug dacic își încetează existența în secolul al III-lea e. n. Folosirea mai departe a plugului de tip roman este o dovadă că pecetea Romei a lăsat o urmă adâncă în ocupația principală a populației dace, iar prezența exemplarului

<sup>21</sup> Gr. Florescu, *op. cit.*, p. 134.

<sup>22</sup> D. Procaș, *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismatice*, p. 120.

<sup>23</sup> O. Floca și M. Vales, *Villa rustica de la Cinciș*, în *Acta MN*, 11, 1963, p. 181, fig. 17/3.

<sup>24</sup> K. Horedt, *Unele probleme privind răspândirea culturii Sântana de Mureș în România*, în *SCIV*, 10, 1967, 4, neagă

atribuirea Brazdei lui Novac secolului al IV-lea e.n.

<sup>25</sup> M. Comșa, *op. cit.*, p. 397.

<sup>26</sup> Șantierul Garvăn-Dinogetia, în *SCIV*, IV, 1953, 1-2, p. 259.

<sup>27</sup> I. Glodariu și M. Cimpeanu, *Depozitul de unelte agricole de la Dedrad*, în *SCIV*, 17, 1966, 1, p. 25.

de la Sivița reprezintă o verigă între secolul al III-lea (Dedrad, Hobița etc.) și Dinogetia (secolele V—VI), Bratei.

Tipul de vas «Krausengefäss» are o mare răspândire și el apare deja la Chilia<sup>28</sup>, însă este un element dominant în secolul al IV-lea, după cum a fost datat la Alexandria<sup>29</sup> cu monedă de la Licinius în prima jumătate a secolului al IV-lea. Majoritatea acestor chiupuri sînt de proveniență locală, mai ales cele cu pasta cenușie, iar rețeta pastei cu ingredient nisipos ar putea proveni din ceramica romană, unde se folosește spre exemplu la vasele cu caolin, amfore etc.

Credem că cercetînd prin săpături sistematice aceste așezări s-ar putea aduce contribuții importante la cunoașterea aportului celor trei etnii care participă la formarea culturii Sintana de Mureș.

## RECHERCHES DE SURFACE AU SUD DE LA MOLDAVIE

### RÉSUMÉ

L'auteur présente les résultats de certaines recherches de surface effectuées au sud de la Moldavie, entre le bassin inférieur du Prut et la zone intra-montagneuse de Vrancea.

Les établissements découverts datent d'époques différentes, depuis le début du néolithique, jusqu'à la haute époque féodale, mais la plupart d'entre eux appartiennent au IV<sup>e</sup> siècle de n.è., et quelques-uns se réfèrent à un problème très important. En effet il s'agit de l'influence romaine manifestée au sud de la Moldavie.

Les recherches de surface ont contribué aussi à une meilleure connaissance de la densité des établissements dans cette zone.

### LÉGENDE DES FIGURES

- Fig. 1. — Carte comprenant les localités investiguées.  
 Fig. 2. — *Vindtori*. 1—5, Cetățuie.  
 Fig. 3. — *Vindtori*. 1—9, tessons de la fin de l'âge du bronze.  
 Fig. 4. — Hallstatt. 1, *Tulucești*; 2—4, 6—11, *Vindtori*; 5, objet en marbre.  
 Fig. 5. — Hallstatt. 1—4, *Vindtori*.  
 Fig. 6. — Hallstatt. 1—3, 5—11, *Vindtori*; 4, *Mîndrești*.  
 Fig. 7. — Civilisation de Dridu. 1—3, 6—8, *Vindtori*; 10, *Brădărești*, Piriul Hanului; 7—8, *Corișeni*.  
 Fig. 8. — Hallstatt. 1—7, *Vindtori*; 8, 10, *Brădărești*, Piriul Hanului; 9, 11, *Brădărești*, au sud de l'école; 14, *Tulucești*, dans le village même.  
 Fig. 9. — Phase Proto-Dridu. 1—6, 9, *Gabor Irsasia*; 7, 8, *Corișeni*.  
 Fig. 10. — III<sup>e</sup>—IV<sup>e</sup> siècles de n.è.: 1—3, 8, *Muntele*; 4—7, 9—13, *Corișeni-Brădărești*; 14—15, *Gîrboari*.  
 Fig. 11. — Néolithique a, b, *Muntele Străoani* — Cetățuie.  
 Fig. 12. — Bronze-Monteoru. 1, 5—9, *Muntele Străoani*; 2, 3, 10, 11, 13, *Repedea*.  
 Fig. 13. — Bronze-Monteoru. 1, 3—5, *Repedea-Străoani*; 6, *Mîndreștii*.  
 Fig. 14. — Hache en pierre néolithique: 1, *Muntele Repedea*; civilisation de Noua: 2, 5, *Mîndrești*; Hallstatt. 3, *Târnova*; Civilisation de Dridu. 4, *Mîndrești*.  
 Fig. 5. — *Sivița*. 1, grand vase.  
 Fig. 16. — *Sivița*. 1, grand vase; 2, détail d'un grand vase; 3, fragment d'un grand vase pendant sa confection.  
 Fig. 17. — *Sivița*. 1—3, 5—6, matériaux découverts dans l'établissement du IV<sup>e</sup> siècle de n.è.; 4, fragment d'un arc de charrette.  
 Fig. 18. — *Vindtori*. 1—12, matériaux céramiques du IV<sup>e</sup> siècle de n.è.  
 Fig. 19. — *Sivița*. 1—6, tessons romains.  
 Fig. 20. — Profils caractéristiques du IV<sup>e</sup> siècle de n.è. 1—6, *Poșchia*. 7—15, *Brădărești*.

<sup>28</sup> S. Morintz, *Săpăturile de la Chilia, r. Vredea*, în *Material*, VIII, p. 517.

<sup>29</sup> C. Preda, *op. cit.*, p. 213—214, fig. 7.